

БИЗНЕС ПЛАН

БИС/ТК 80

ЕЛЕКТРОНЕН ОБМЕН НА ДАННИ В АДМИНИСТРАЦИЯТА, ТЪРГОВИЯТА И УСЛУГИТЕ

1 БИЗНЕС СРЕДА НА БИС/ТК

1.1 Описание на бизнес средата

Следните политически, икономически, технически, регулаторни, социални фактори описват бизнес средата на сектора, свързан с областта на БИС/ТК 80, които могат да повлияят значително при процеса на разработването и на съдържанието на стандартите.

Настъпването на промени в начина на създаване, изпращане и обработка на административни, търговски, транспортни, здравни, пощенски и други данни и предоставянето на услуги в тези области е изключително важно за всеки човек в ежедневието. Различните организации се справят с непрекъснато нарастващия обем информация, който се получава от източници в и извън тях. Този обмен на данни се предлага в много формати, всички от които трябва да се управляват, така че служителите в една организация да могат лесно да го намират и използват при необходимост.

Бързото развитие на онлайн търговията също така изисква разработване на стандарти за обмен на данни за електронна търговия, за доставчици на услуги, за доставчици на логистика, както и за изпълнителната власт в страната.

През годините се търсят различни стратегически решения, които да помагат на организациите да работят по-ефективно (например чрез преминаване от хартиени системи към цифрови системи). Връзката на технологиите с процеса доведе до разглеждането на информацията като критична за бизнеса.

Организациите възприемат и прилагат технологии за укрепване на своите архитектури за управление на информацията и цифрово преобразуване на техните процеси. Изследвания в тази област показват, че около 55 % от организациите са обвързани с разходи и производителност, и че около 53 % от организациите търсят по-добри начини за подобряване на обмена на информация и сътрудничеството.

Този преход към цифрови системи често изисква използването на все повече нови технологии, за да бъде успешен. Хората, процесите и управлението са жизненоважни. Технологиите, използвани за водене на бизнес в цифрова среда, могат да включват, но не се ограничават до:

- Управление на корпоративното съдържание;
- Електронно управление на документи;
- Обработка на документи и мобилно заснемане;
- Работния процес като цяло;
- Облачно или друг вид съхранение;
- Средства за споделяне и обработка на информация и документи/записи;
- Преносим формат на документа (PDF).

Съвременният начин на работа налага нови изисквания и има необходимост от достъп до информация - през цялото денонощие. Това дава възможност за сътрудничество и взаимодействие помежду си и системната инфраструктура според потребностите.

Електронната търговия е необходимо средство за продажба или покупка на стоки или услуги, независимо дали между предприятия, домакинства, частни лица или частни организации, чрез електронни транзакции, извършвани чрез интернет или чрез друго компютърно посредничество (онлайн комуникационни) мрежи. Електронната търговия променя търговската среда и режима на глобална търговия. Въпреки бързото развитие на електронната търговия по света, все още има пречки, които възпрепятстват нейното по-нататъшно развитие и отчасти може да се отдаде на характеристики на трансграничните сделки като участие на неизвестни страни и липса на доверие. Поради факта, че стоките, купувачите, продавачите и платформите за електронна търговия често се намират в различни страни с различни закони, култури и езици, стандартите също могат да бъдат различни. Това е и причината да се работи за разработване на стандарти в тази област.

Обществената поръчка (наричана също публичен търг) като административна процедура за възлагане на поръчка за доставки, извършване на услуги или строителни работи, които се осъществяват от органи, организации и лица в рамките на публичния сектор е с особена важна роля за много сектори в България и влияе пряко върху дейността в съответната фирма/организация. Промените в начина на обмен на информация налага и разработването на различни средства за осъществяването на за електронни обществени поръчки през последните няколко години.

Бизнес средата за организации и професионалисти, извършващи пазарни, обществени и социални изследвания е глобален сектор със значителен дял от изследователски проекти, включващи многостранни изследвания, които се развива и в България. Клиентите, които предлагат на пазара и разработват своите продукти, услуги и политики в множество държави, трябва да адаптират своите стратегии към уникалните икономически и културни фактори, съществуващи във всяка държава. Методологиите за събиране и анализ на информацията за различните видове изследвания продължават да се развиват с бързи темпове, изисквайки непрекъснат преглед и актуализиране на стандартите за качество. Цифровите изследвания се превърнаха в зряла методология през последните две десетилетия. С напредването и усъвършенстването **на технологиите** изследванията на пазара, мненията и социалните изследвания са все по-повлияни и водени от технологичния напредък. Автоматизацията е прехвърлила някои от най-основните задачи за събиране на данни, анализ на данни, писане на отчети и други повтарящи се задачи от хората в системи.

Здравният сектор е един от изключително важните в съвременния свят. Това е факт, особено ясно осезаем през 2020 г. поради пандемията в целия свят, която пряко се отрази и в България. Участници в тази сфера на здравната информатика са много големи производители на софтуер, с множество различни по големина малки и средни предприятия, които работят предимно или в ниши на домейни или в географски райони. Здравната информатика е на кръстопътя на професиите и услугите в областта на информационните науки, компютърните науки, управлението и грижите. Тя е свързана с ресурсите, устройствата и методите, необходими за оптимизиране на придобиването, съхранението, извличането и използването на информация в здравеопазването. Средствата за здравна информатика включват не само алгоритми, компютри и технологии, но също така и концептуални системи, клинични насоки, показатели, официални медицински терминологии, както и представяне на клинични и геномни данни и анализи, свързани с големи бази данни.

Категориите заинтересовани, които имат отношение към обхвата на БИС/ТК 80, са много разнородни – от индустрия, административни структури, бизнес, различни групи с публичен интереси, работодатели, клиенти, потребители, доставчици на услуги, страни по договори, браншови организации, и много други.

Стандартизацията, осъществявана от БИС/ТК 80 *Електронен обмен на данни в администрацията, търговията и услугите*, играе важна роля за подпомагане на унифицирането на изискванията и синхронизирането на процесите в тези сфери в България.

Политиката в тези области е обвързана и с редица стратегически документи на национално ниво като:

- Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019 - 2023 г.;
- Национална здравна стратегия (2014 - 2020 г.) - Програма за развитие на електронното здравеопазване;
- Стратегия за дейността на Комисията за регулиране на съобщенията за периода 2016 - 2018 г.;
- Национална стратегия за развитие на сектора обществени поръчки в България за периода 2014 - 2020 г.

Европейско законодателство:

- Директива 2006/123/ЕО относно услугите на вътрешния пазар;
- Директива 2008/6/ЕО за изменение на Директива 97/67/ЕО с оглед пълното изграждане на вътрешния пазар на пощенски услуги в Общността;
- Директива 2000/31/ЕО за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (Директива за електронната търговия);
- Директива 2014/24/ЕС за обществените поръчки.

Подкрепа на националното законодателство

Подкрепата на националното законодателство се изразява най-вече чрез въвеждане на европейски и международни стандарти като БДС стандарти с превод на български език, които са в подкрепа на националното законодателство в посочените области.

Основни нормативни актове, имащи връзка със стандартите, са:

- Закон за електронното управление – В сила от 13.06.2008 г.;
- Наредба за електронните административни услуги от 19.05.2008 г.;
- Закон за пощенските услуги – В сила от 01.08.2000 г.;
- Закон за обществените поръчки – В сила от 15.04.2016 г.;
- Закон за застраховането от 7 октомври 2004 г. и др.

1.2 Област на дейност на БИС/ТК 80

Стандартизация в следните области:

- бизнес и административни процеси, включващи данни, използвани за обмен на информация между и в рамките на отделни организации;
- технологии и процеси, включващи улавяне, индексирание, съхранение, извличане, разпространение, представяне, миграция, обмен, поддържане и управление на различни видове документи;
- различни видове изследвания (пазарни, обществени и социални), насочени към организации, професионалисти и потребители;
- електронни обществени поръчки и свързаните с тях информационни потоци в различните вериги на доставка;
- пощенски услуги, включващи различни аспекти на подобряване на оперативната съвместимост и качеството на услугите в пощенската верига за доставка;

- информатика в здравеопазването, включваща събиране, обмен и използване на свързани със здравето данни, изисквания към здравната информационна структура, клинични и административни процедури, технически методи за поддържане на оперативно съвместими системи, както и изисквания по отношение на безопасността, сигурността и качеството.

1.2 Количествени индикатори на бизнес средата

Следните количествени индикатори описват бизнес средата с цел да се даде подходяща информация в подкрепа на дейностите на БИС/ТК 80 *Електронен обмен на данни в администрацията, търговията и услугите*.

Общозвестен факт е, че могат да бъдат спестени много средства чрез електронен обмен на данни.

Няколко фактора допринасят за развитието на пазара:

- Намаление на разходите, оптимизация и автоматизация на процесите;
- Съответствие със законодателството и/или регламент;
- Съответствие със стандартите;
- Прилагане на електронен подпис;
- Проблеми със сигурността и поверителността;
- Бизнес ефективност;
- Точност и надеждност на бизнес информацията;
- Преход към цифрова (безхартийна) работа;
- По-широко използване на интернет или облачни решения за сътрудничество и работа на разстояние;
- Увеличено използване на преносими устройства (мобилни технологии) за водене на бизнес;
- Консолидация на пазара;
- Прилагане на усилията за електронно управление;
- Разпространение на имейли и незабавни съобщения и необходимост от тяхното управление

Прилагането на стандартите в тези области ще подпомогне заинтересованите от прилагането им при:

- Свързаност на доставчиците при прилагането на единни услуги и ще създаде тласък на местния пазар, чрез използването на правилни решения, които да отговарят на специфични регулаторни изисквания;
- Регулиране и способност да се съобразят с действащите актуални стандарти, за да се постигне правната сигурност, за която е предназначена системата;
- Надеждна система е ключов въпрос по отношение на предимствата за доставчика;
- Отворена система и оперативната съвместимост;
- Ценова чувствителност;
- Околната среда започва да играе голяма роля;
- Дългосрочно съхранение на цифрова информация;
- Проблеми / фактори за крайния потребител, засягащи пазара;

- Подобряване на обмена на информация;
- Намаляване на времето на процеса;
- Ефикасност на извличането на данни;
- Отговаряне на нуждите на потребителите;
- Лесна употреба;
- Интеграция със съществуващи системи;
- По-ниски разходи за правене на бизнес;
- Лесен достъп до информация;
- Спазване на изискванията за съответствие;
- Изискванията на социалните медии, засягащи пазара.

Съгласно публикуваните данни в Административния регистър в Интегрираната информационна система на държавната администрация в България, общият брой административни структури в страната включва: 18 министерства; 13 агенции; 5 държавни комисии; 29 държавни агенции; 30 административни структури, създадени със закон; 15 административни структури, създадени с постановление на МС. Общият брой на служителите в администрацията на изпълнителната власт (централна администрация и териториална администрация) към средата на 2020 г. е 98122.

Публикуваните данни от НСИ за лечебните и здравни заведения към 31.12.2019 г. сочат, че в страната има 341 лечебни заведения за болнична помощ; 2079 лечебни заведения за извънболнична помощ и 144 други лечебни и здравни заведения.

Българският застрахователен сектор е един от най-бързо развиващите се в Европа за 2018 г. По темп на растеж той е на трето място за 2018 г. Пазарът ни е нараснал с 13,3 % през миналата година, което е над два пъти повече от средния прираст от 6,2 % за Европа. Това сочат данните от класацията на Insurance Europe – федерация, обединяваща националните застрахователни асоциации на 37 европейски страни.

По данни на НСИ, лицата в България, които са купували стоки и услуги по интернет за лични цели през последните 12 месеца, са 2020, т.е. общо 30,9 %.

2 ПОЛЗИ, ОЧАКВАНИ ОТ ДЕЙНОСТТА НА БИС/ТК

Поддържане на националния фонд от стандарти

Действащите стандарти в обхвата на БИС/ТК 80 включват чисто национални стандарти, въведени европейски (EN) и международни (ISO) стандарти.

Промените, които настъпиха във всички посочени сфери и продължават да настъпват, новите технологии, които непрекъснато се развиват през последните години в България, допринасят за още по-голямата необходимост от преразглеждане на съществуващите чисто национални стандарти и въвеждане съответно на нови качествени стандарти в тези области. Ситуацията в България налага въвеждането на повече европейски и международни като български стандарти, за да има обмен на данни, които да са унифицирани на национално и международно ниво, да има ефективност, успеваемост и ползи за всички заинтересовани страни.

Ползи от стандартите в областта на електронния обмен на данни

Дейността по стандартизация в областта, свързана с всички тези сфери: *административни, здравни, пощенски, обществени поръчки и проучвания*, е от съществено значение за осъществяването на общ унифициран подход за разрешаване на проблемите, тъй като на практика те са тясно свързани. Освен това, един общ подход и

използване на стандартизирани методики и процедури ще спомогне за обмена на информация, ще се избегне риска от дублиране и ще доведе до насърчаване на взаимодействието между експерти и специалисти и на европейско, международно и на национално, които участват в процеса по стандартизация в тези области.

Стандартите относно дейностите, свързани с предоставянето на услуги в посочените сфери, ще са в полза на реалния бизнес с оглед на:

- подобряване качеството на дадена услуга, оттук повишаване на удовлетвореността на потребителите;
- привличане на нови клиенти;
- повишаване на конкурентоспособността на фирмите;
- затвърждаване на доверието в администрацията при предоставяне на определена услуга;
- намаляване вероятността от грешки;
- намаляване на разходите;
- създаване на качествени услуги и намаляване на времето за предоставянето на дадена услуга.

Стандартите ще са в полза на потребителя с оглед на:

- повишаване доверието на потребителите в качеството на услугите в тези сфери;
- по-голяма сигурност, по-високо качество и по-ниски цени.

3 УЧАСТИЕ В ДЕЙНОСТТА НА БИС/ТК

Всички юридически лица, заинтересовани от обхвата на комитета, имат право да номинират упълномощени представители и експерти, които да участват пряко в дейността по стандартизация на БИС/ТК 80 *Електронен обмен на данни в администрацията, търговията и услугите*.

От създаването на комитета през 2000 г., в дейността на БИС/ТК 80 до настоящия момент участват представители на различни групи. Потенциални заинтересовани от стандартизацията в тези области в България са:

- органи на изпълнителната власт;
- организации и доставчици на услуги;
- висши училища и институти;
- асоциации, сдружения и браншови организации;
- разработчици на софтуер (за контролирано създаване, управление на съдържанието, автоматична класификация и знания за управление, формати за обмен на данни, каталогизиране, индексирание и др.);
- неправителствени организации и др.

4 ЦЕЛИ НА БИС/ТК И СТРАТЕГИИ ЗА ТЯХНОТО ПОСТИГАНЕ

4.1 Определяне на целите на БИС/ТК 80

Основни цели, значение и перспектива

За да се насърчи стандартизацията в областта на комитета, целите на БИС/ТК 80 са следните:

- Въвеждане на приоритетни европейски и международни стандарти от областта на здравната информатика, пощенските услуги, обмена на данни и съхранението на информация, електронните

обществени поръчки, електронната търговия като български стандарти, които са в подкрепа на националното законодателство;

- Привличане за участие в БИС/ТК 80 на заинтересовани (организации и експерти);
- Популяризиране на дейността на БИС/ТК 80 чрез срещи/разговори и изпращане на писма за привличане на заинтересовани организации за участие в дейността на БИС/ТК 80, както и активно използване на други комуникационни канали;
- Продължаване на активното участие в работните органи – CEN/TC 251;
- Активно участие на експертите от БИС/ТК 80 при разработването и съгласуването на европейски стандарти и стандартизационни документи в областта на здавната информатика:

CEN/TC 251/WG 1 *Enterprise and Information*;

CEN/TC 251/WG 1 *Technology and Applications*

Участие на европейско и международно ниво

БИС/ТК 80 има задължението да участва в разработването и приемането за въвеждане като национални на стандартите и стандартизационните документи на следните европейски технически комитети и работни органи:

- CEN/TC 251 *Информатика в здравеопазването [Health informatics]*;
- CEN/TC 331 *Пощенски услуги [Postal services]*;
- CEN/TC 440 *Електронни обществени поръчки [Electronic Public Procurement]*;
- CEN/TC 461 *Обществени поръчки [Public Procurement]*;
- CEN/TC 445 *Електронни бизнес процеси в застрахователната индустрия [Digital information Interchange in the Insurance Industry]*;
- CEN/TC 447 *Хоризонтални стандарти за предоставяне на услуги [Horizontal standards for the provision of services]*;
- CEN/WS ВІІЗ *Бизнес интерфейси за оперативна съвместимост за обществените поръчки в Европа – фаза 3 [Business Interoperability Interfaces on public procurement in Europe phase 3]* ;
- ISO/TC 154 *Процеси, елементи от данни и документи в търговията, индустрията и администрацията [Processes, data elements and documents in commerce, industry and administration]* - активно членство (P-member);
- ISO/TC 215 *Информатика в здравеопазване [Health informatics]* - членство наблюдател (O-member);
- ISO/TC 171 *Приложения за управление на документи [Document management applications]* - активно членство (P-member);
- ISO/TC 225 *Проучвания на пазара, общественото мнение и проучвания в социалната сфера – [Market, opinion and social research]*;
- ISO/TC 321 *Осигуряване на трансакциите в електронната търговия Transaction assurance in E-commerce* . Членство наблюдател (O-member);

4.2 Идентифициране на стратегиите за постигане целите на БИС/ТК 80

- Изготвяне на списък с потенциални заинтересовани за участие в дейността на БИС/ТК 80;
- Провеждане на срещи/разговори за представяне на дейността на БИС/ТК 80 и популяризиране на стандартите и приложението им в практиката;
- Изпращане на писма-покани до заинтересованите за привличане на нови членове;
- Планиране на финансови средства и експертни ресурси за въвеждане на международни и европейски стандарти с превод на български език като приоритетни в следните области: здравна информатика, обмен на данни; електронни обществени поръчки; обмен на данни и пощенски услуги
- Осъществяване на сътрудничество с други технически комитети: БИС/ТК 34 *Управление на качеството и оценяване на съответствието*, БИС/ТК 16 *Архивна, библиотечна и информационна дейност* и БИС/ТК 57 *Информационни и комуникационни технологии*

4.3 Аспекти на околната среда

Работната програма на БИС/ТК 80 е различна с това, че не е специфична за определен продукт или услуга, но предоставя инструменти, които да помогнат процесите по опазване на околната среда за бъдещите поколения чрез използване на електронни средства за комуникация и намаляване използването на документи на хартия.

5 ФАКТОРИ, ВЛИЯЕЩИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РАБОТНАТА ПРОГРАМА НА БИС/ТК 80

Един от основните рискове за развитието на стандартизационна дейност в областта на комитета е динамиката при участието на организациите в дейността на БИС/ТК 80. Разширява се участието в дейността на ТК 80 с нови организации, но това все още не е достатъчно. Понякога, поради различни фактори, организациите, които са членове на БИС/ТК 80, се налага да номинират нови експерти за работа по стандартизация, а това води до демотивиране на някои организации за участие в работата по стандартизация и съответно до намаляване на членовете на БИС/ТК 80. Промените през 2020 г., свързани с COVID-19, също оказват влияние върху това.

Друг важен фактор, изискващ внимание, е свързан с все по-високите изисквания към подготовката на експертите за участие в работата по стандартизация. Поддържането на стандартите в актуално състояние и работата на европейско и международно ниво изисква непрекъснати усилия за повишаването и поддържането на квалификацията на експертите в областта на стандартизацията, за да може тяхната дейност да бъде ефективна, както за институциите, така и за защита на националните интереси.

Проблемът с намирането на финансиране и планирането на бюджети за финансиране на различните дейности също е един от основните рискове за развитието на стандартизационна дейност в посочените области. Финансовите средства за осъществяване на политика по въвеждане на планираните за въвеждане приоритетни стандарти от областта на БИС/ТК 80 с превод на български език към момента са недостатъчни, поради големия обем на стандартите и недостатъчно средства. Използват се и други възможности за финансиране за въвеждане на стандарти с превод на български език.